

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

Банкам України
Асоціація “Незалежна асоціація
банків України”
Асоціація українських банків
Асоціаціям ринків фінансових
послуг (згідно з переліком)

Про дотримання режиму санкції у виді блокування активів

Національний банк України (далі – Національний банк) з урахуванням чисельних запитів від банків, керуючись Законом України “Про санкції” (далі – Закон про санкції) та з метою належного виконання банками та небанківськими установами рішень Ради національної безпеки і оборони України (далі – РНБО) про застосування, скасування та внесення змін до персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) (далі – персональні санкції), зокрема у виді блокування активів [з урахуванням змін до редакції цієї санкції, унесених Законом України від 12.05.2022 № 2257-IX “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов’язаних з активами окремих осіб” (далі – Закон щодо підвищення ефективності санкцій)], звертає увагу на окремі питання, пов’язані з реалізацією санкції у виді блокування активів.

Відповідно до частини третьої статті 5 Закону про санкції рішення щодо застосування, скасування та внесення змін до персональних санкцій, що приймається РНБО та вводиться в дію указом Президента України, набирає чинності з моменту видання указу Президента України і є обов’язковим до виконання.

Згідно зі статтею 106 Конституції України Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов’язковими до виконання на території України.

У додатках до рішень РНБО щодо застосування та/або внесення змін до персональних санкцій, що вводяться в дію указами Президента України, зазначено, крім іншого, вид(и) обмежувального(их) заходу(ів) відповідно до Закону про санкції, який(і) застосовується(ються) до тієї чи іншої особи.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

P/25-0005/76250

від 01.11.2022 23:15

Відповідно до Закону щодо підвищення ефективності санкцій, крім іншого, внесено зміни до пункту 1 частини першої статті 4 Закону про санкції, згідно з якими блокування активів визначено як тимчасове позбавлення права користуватися та розпоряджатися активами, що належать фізичній або юридичній особі, а також активами, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

Питання 1: чи розповсюджується дія санкції у виді блокування активів у новій редакції на осіб, до яких застосована санкція у виді блокування активів у редакції Закону про санкції, що діяла до 24.05.2022?

Згідно зі статтею 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Стаття 58 Конституції України визначає, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Згідно з вимогами законодавства України (зокрема Закону України “Про Національний банк України”) Національний банк не наділений функціями тлумачення законів та надання роз'яснень указів Президента України та рішень РНБО.

Водночас, на думку Національного банку, банки та небанківські установи щодо осіб, до яких рішеннями РНБО, уведеними в дію указами Президента України до 24.05.2022, застосовано санкцію “блокування активів – тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним їй майном”, продовжують реалізовувати таку санкцію у порядку, встановленому постановою Правління Національного банку України від 01.10.2015 № 654 “Про забезпечення реалізації і моніторингу ефективності персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)” (зі змінами) (далі – Постанова № 654).

Питання 2: Чи потрібно реалізувати санкцію у виді блокування активів у новій редакції до внесення змін до Постанови № 654? Якщо так, то яким чином?

Згідно з частиною восьмою статті 5 Закону про санкції забезпечення реалізації санкції у виді блокування активів здійснюється відповідними органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами у межах наданих їм повноважень.

З урахуванням змін, унесених Законом про підвищення ефективності санкцій, санкція у виді блокування активів у новій редакції передбачає суттєве розширення обмежень, зокрема розширюється коло активів, що мають бути заблоковані: у новій редакції блокування поширюється не тільки на майно, що належить санкційній особі, але й на інші активи, що належать цій санкційній особі (незалежно від того, хто такими активами користується чи розпоряджається), а також на інші активи, щодо яких така особа може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

P/25-0005/76250

від 01.11.2022 23:15

юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними.

Наголошуємо на тому, що відповідно до пункту 3¹ Постанови № 654 банкам України, небанківським установам/небанківським фінансовим установам, операторам поштового зв'язку заборонено проводити операції, які:

1) мають на меті, сприяють або можуть сприяти уникненню обмежень, установлених спеціальними економічними та іншими обмежувальними заходами (санкціями);

2) порушують, сприяють або можуть сприяти порушенню обмежень, установлених спеціальними економічними та іншими обмежувальними заходами (санкціями).

Ураховуючи вищезазначене, з метою дотримання банками та небанківськими установами Закону про санкції, рішень РНБО та пункту 3¹ Постанови № 654, на думку Національного банку, банки та небанківські установи до визначення відповідного механізму в Постанові № 654, крім іншого, повинні:

виявляти санкційних осіб та осіб, які діють від імені таких санкційних осіб, серед клієнтів та інших учасників фінансових операцій, які здійснюються за допомогою банку/небанківської установи, та фінансових операцій, про які стало відомо банку/небанківській установі під час обслуговування клієнтів;

виявляти клієнтів, щодо яких санкційна особа, до якої застосовано санкцію блокування активів у новій редакції, може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження ними (далі – підконтрольні особи);

блокувати кошти санкційних осіб з урахуванням застосованих санкцій;

зупиняти/відмовляти в проведенні фінансових операцій з активами, на які поширюються санкції;

зупиняти/відмовляти в проведенні фінансових операцій, які мають на меті, сприяють або можуть сприяти уникненню, та/або порушують, сприяють або можуть сприяти порушенню застосованих обмежень.

Національний банк також не рекомендує банкам та небанківським установам вчиняти будь-які правочини, які мають на меті, сприяють або можуть сприяти уникненню, та/або порушують, сприяють або можуть сприяти порушенню застосованих обмежень.

З метою виявлення наведеної в санкційних списках інформації про санкційних осіб банки та небанківські установи повинні забезпечити здійснення аналізу всіх можливих даних/інформації, що є в їх розпорядженні, уключаючи дані, що містяться в платіжних інструкціях клієнтів.

Крім того, рекомендуємо банкам та небанківським установам налаштувати внутрішні системи моніторингу фінансових операцій таким чином, щоб забезпечити перевірку фінансових операцій за санкційними списками до їх проведення (у тому числі до приймання/виплати готівкових коштів) та в разі виявлення збігу окремих даних мати можливість уточнити потрібну інформацію.

Окремо звертаємо увагу на те, що банки та небанківські установи до внесення змін до Постанови № 654 щодо активів, що належать санкційним особам, до яких у

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

P/25-0005/76250

від 01.11.2022 23:15

тому числі застосована санкція у виді блокування активів у новій редакції, а також фінансових операцій таких санкційних осіб та фінансових операцій, що здійснюються на користь таких осіб, можуть застосовувати механізм реалізації, визначений Постановою № 654 щодо санкції “блокування активів – тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним їй майном”.

Питання 3: чи підпадають під обмеження/заборону операції третьої особи з активами санкційної особи, до якої застосовано санкцію у виді блокування активів/блокування активів у новій редакції, що здійснюються на підставі довіреності, виданої до дати застосування таких санкцій?

Відповідно до статті 237 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов’язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. Не є представником особа, яка хоч і діє в чужих інтересах, але від власного імені, а також особа, уповноважена на ведення переговорів щодо можливих у майбутньому правочинів. Представництво виникає на підставі договору, закону, акта органу юридичної особи та з інших підстав, встановлених актами цивільного законодавства.

Статті 238 та 239 ЦКУ передбачають, що представник може бути уповноважений на вчинення лише тих правочинів, право на вчинення яких має особа, яку він представляє. Правочин, вчинений представником, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов’язки особи, яку він представляє.

За нормами статті 244 ЦКУ представництво, яке ґрунтується на договорі, може здійснюватися за довіреністю. Представництво за довіреністю може ґрунтуватися на акті органу юридичної особи. Довіреністю є письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами. Довіреність на вчинення правочину представником може бути надана особою, яку представляють (довірителем), безпосередньо третій особі.

Довіреність від імені юридичної особи видається її органом або іншою особою, уповноваженою на це її установчими документами (стаття 246 ЦКУ). Згідно зі статтями 1000 та 1003 ЦКУ за договором доручення одна сторона (повірений) зобов’язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Правочин, вчинений повіреним, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов’язки довірителя. Договором доручення може бути встановлено виключне право повіреного на вчинення від імені та за рахунок довірителя всіх або частини юридичних дій, передбачених договором. У договорі доручення або у виданій на підставі договору довіреності мають бути чітко визначені юридичні дії, які належить вчинити повіреному.

З огляду на зазначені норми цивільного законодавства дії представника санкційної особи з активами довірителя варто вважати діями цієї санкційної особи, оскільки дії повіреного створюють, змінюють та припиняють цивільні права та обов’язки довірителя – санкційної особи. Ураховуючи викладене, вважаємо, що застосування до особи санкції у виді блокування активів/блокування активів у новій

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач **Пишний Андрій Григорович**

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

P/25-0005/76250

від 01.11.2022 23:15

редакції поширюється також і на дії її повіреного з належним санкційній особі майном/активами незалежно від дати, коли була видана така довіреність.

Питання 4: яким чином виявляти підконтрольних осіб?

Законодавство України не містить такого визначення як “дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження активами”.

Водночас рекомендуємо звернути увагу на таке.

Відповідно до частини першої статті 316 ЦКУ правом власності є право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею, незалежно від волі інших осіб. Відповідно до частини першої статті 317 ЦКУ власникові належать права володіння, користування та розпоряджання своїм майном.

Правомочність володіння розуміють як передбачену законом (тобто юридично забезпечену) можливість мати (утримувати) в себе певне майно (фактично панувати над ним, захищувати на свій баланс тощо).

Правомочність користування означає передбачену законом можливість використовувати, експлуатувати майно, отримувати від нього корисні властивості, його споживання.

Правомочність розпорядження означає юридично забезпечену можливість визначення і вирішення юридичної долі майна шляхом зміни його належності, стану або призначення (відчуження за договором, передача у спадщину, знищення, переробка тощо).

З урахуванням вищезазначеного з метою виявлення підконтрольних осіб рекомендуємо банкам та небанківським установам аналізувати наявні дані/інформацію щодо структури власності, структури корпоративного управління клієнтів банку/небанківської установи, а також ділових зв'язків таких клієнтів із санкційними особами, до яких застосовано санкцію у виді блокування активів у новій редакції (уключаючи власників істотної участі, кінцевих бенефіціарних власників клієнтів банку/небанківської установи).

Питання 5: чи може банк/небанківська установа проводити фінансові операції юридичної особи, власник істотної участі/кінцевий бенефіціарний власник якої є санкційною особою, до якої застосовано санкцію у виді блокування активів у новій редакції?

На думку Національного банку, санкційна особа, до якої застосовано санкцію у виді блокування активів у новій редакції, крім іншого, має бути обмежена у реалізації своїх прав, як власник, якими вона володіє відповідно до ЦКУ, Господарського кодексу України, Закону України “Про акціонерні товариства”, Закону України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”.

Уважаємо, що з метою дотримання режиму санкції у виді блокування активів у новій редакції банки та небанківські установи повинні зупиняти/відмовляти в проведенні фінансових операцій на користь санкційних осіб, до яких застосовано таку санкцію.

Банки та небанківські установи повинні відмовляти в проведенні видаткових операцій клієнтам – юридичним особам, власник істотної участі/кінцевий

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

P/25-0005/76250

від 01.11.2022 23:15

бенефіціарний власник яких є санкційною особою, до якої застосовано санкцію у виді блокування активів у новій редакції:

на користь санкційної особи, до якої застосовано санкцію у виді блокування активів у новій редакції;

на користь санкційної особи, до якої застосовано санкцію у виді блокування активів у новій редакції та яка за висновком банку/небанківської установи може прямо чи опосередковано (через інших фізичних або юридичних осіб) вчиняти дії, тотожні за змістом здійсненню права розпорядження такою юридичною особою;

на користь особи, яка за висновком банку/небанківської установи діє в інтересах санкційної особи, до якої застосовано санкцію у виді блокування активів у новій редакції;

щодо розпорядження активами такої юридичної особи, які за висновком банку/небанківської установи мають ознаки уникнення/порушення застосованих обмежень.

Додатково звертаємо увагу на те, що відповідно до частини п'ятої статті 7 Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" (далі – Закон про ПВК/ФТ) банки та небанківські установи як суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані встановити високий ризик ділових відносин (фінансової операції без встановлення ділових відносин) щодо клієнтів, стосовно кінцевих бенефіціарних власників яких застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до статті 5 Закону про санкції. Згідно з частиною першою статті 12 Закону про ПВК/ФТ суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний здійснювати посилені заходи належної перевірки щодо клієнтів, ризик ділових відносин з якими (ризик фінансової операції без встановлення ділових відносин яких) є високим.

Питання 6: чи може банк/небанківська установа проводити/ініціювати проведення фінансових операцій на користь підконтрольних осіб?

Закон про санкції не передбачає прямих заборон на проведення фінансових операцій на користь підконтрольних осіб.

Принагідно звертаємо увагу на те, що в разі наявності самої підконтрольної особи в санкційних списках рекомендуємо банкам та небанківським установам уживати щодо неї заходів, передбачених щодо підконтрольних осіб із урахуванням застосованих до неї санкцій.

Питання 7: чи потрібно у файлі з показниками статистичної звітності 2КХ "Дані про рахунки, на яких обліковуються кошти осіб, зазначених у санкційних списках, та про спроби проведення фінансових операцій такими особами/на користь таких осіб" (далі – файл 2КХ) надавати інформацію про підконтрольних осіб, рахунки, на яких обліковуються кошти таких осіб, та спроби проведення фінансових операцій такими особами/на користь таких осіб?

Перелік інформації, яку банки/визначені небанківські установи щомісяця, не пізніше п'ятого робочого дня місяця, наступного за звітним, повинні надавати

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до:08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

P/25-0005/76250

від 01.11.2022 23:15

Національному банку відповідно до нормативно-правового акта, який регулює правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку (у файлі 2КХ), визначений у Постанові № 654, а саме:

у підпункті 2 пункту 1 Постанови № 654 (перелік інформації для банків);

у пункті 2¹ Постанови № 654 (перелік інформації для визначених небанківських установ).

Станом на сьогодні Постанова № 654, правила та особливості формування показника А2К001, що подається у звітному файлі 2КХ¹ (далі – правила формування показника А2К001), не передбачають подання інформації щодо підконтрольних осіб, рахунків, на яких обліковуються кошти таких осіб, та спроб проведення фінансових операцій такими особами/на їх користь, у файлі 2КХ.

Водночас до внесення змін до Постанови № 654 та правил формування показника А2К001 просимо банки та небанківські установи надавати відповідну інформацію про підконтрольних осіб у відповідь на відповідні запити Національного банку.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Голова

Андрій ПИШНИЙ

---

¹ Файл “Description_2КХ.docx” розміщено на сторінці офіційного Інтернет-представництва Національного банку в розділі “Статистика/Організація статистичної звітності/Реєстр показників статистичної звітності/2.1. Перелік файлів з показниками статистичної звітності, що подаються банками відповідно до додатка 1 до Правил № 120, згруповані за напрямками звітної інформації”.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Пишний Андрій Григорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000006C1B00009C690000

Дійсний до: 08.10.2024 11:11:17

Національний банк України

P/25-0005/76250

від 01.11.2022 23:15